

FALLRAPPORT FRÅN OBDUKTIONSVVERKSAMHETEN

Haemonchus hos får

Haemonchus contortus, stora löpmagsmasken, är en vanligt förekommande parasit i svenska fårbesättningar. Olikt andra mag-tarmnematoder ger den inte i första hand upphov till diarré utan orsakar anemi och hypoproteinemi. Vid plötsliga dödsfall hos får ska denna parasit alltid vara med som möjlig differentialdiagnos. Obduktion ger i dessa fall ett snabbt och säkert svar.

TEXT OCH BILD KERSTIN ORTMAN, LEG VETERINÄR, VMD, GÅRD & DJURHÄLSAN, SKARA

Anamnes

Liten besättning i slutet av augusti där en tacka varit lös i magen i cirka en vecka. Sedan i förrgår ligger hon, då gick hon att ställa upp, men idag ramlade hon ihop efter att djurägaren rest henne. Avlivad.

Makroskopisk obduktionsbild

Vid obduktionen konstaterades att tackan hade ett normalt hull, men var uttalat blek. Kraftiga ödem sågs subkutant i huvudregionen och kring juvret. En riklig mängd transudat påvisades i bukhålan och tarmkröset var ödematöst. Slemhinneveckan i löpmagen var ödematöst förtjockade och en mycket riklig mängd av vuxna maskar av stora löpmagsmasken (*Haemonchus contortus*) påvisades i innehåll, som i övrigt var brunt och vattentunt. Grovtarmens innehåll var vattentunt med en mörkbrun färg. Lungorna var påtagligt bleka, blodet hade en ovanligt ljus färg.

Diagnos

Haemonchus.

Diskussion

Haemonchus contortus är en rundmask som parasiterar i löpmagen hos bland annat får, parasiten är vanligt förekommande i Sverige. Under de senaste 10 åren har mellan 5 och 10 % av de får som obducerats i Sverige fått diagnosen haemonchus. Enligt statistik från Gård & Djurhälsan (Farmstat) påvisades *Haemonchus contortus* någon gång i träckprov från totalt 53 % av de provtagna besättningarna under 2021. Fåren smittas alltså inte via ströbädden under stallperioden. En vuxen hona har en hög produktion av ägg, vilka utsöndras med träcken. Vid optimala förhållanden kan det ta så lite som 5–10 dagar innan infektiösa L3 utvecklas, vilka sedan intas med betesgräset och utvecklas

Bild 1: Bleka slemhinnor.

till L4 i löpmagens slemhinna. I slemhinnan livnär sig L4-larverna på värdjurets blod. En del av larverna kan inta ett vilostadium under vintern, så kallad hypobios, vilket innebär att de effektivt undviker värdjurets immunförsvar. Under våren i samband med lamningen reaktiveras larverna som utvecklas till vuxna maskar och börjar producera stora mängder ägg, vilket bidrar till så kallad "periperturient rise" eller "spring-rise". Långt ifrån alla maskar går dock i hypobios, vilket innebär att parasiten kan orsaka symptom och ägg kan påvisas via träckprov även under vintern.

Haemonchus contortus är en högpatogen blodsugande parasitmask som kliniskt framför allt drabbar lamm och dräktiga tackor. En vuxen mask kan suga upp till 0,05 ml blod om dagen och vid en stor mängd maskar uppstår snabbt en allvarlig anemi och hypoproteinemi. Vid akut sjukdom ses ibland ödembildning i käftgropen och djuren kan även visa tecken på anemi såsom bleka slemhinnor och letargi. Plöts-

Bild 2. Svullet huvud med käftgropsödem.

liga dödsfall kan förekomma i synnerhet bland lammen, men detta kan även ses hos vuxna djur till exempel på våren vid "spring-rise". Vid kronisk sjukdom tappar djuren i hull och utvecklar så småningom en icke-regenerativ anemi, däremot ses sällan diarré.

Vid obduktion känns de vuxna honorna lätt igen på sitt karaktäristiska polkagrisliknande utseende, där det vita könsorganet löper i spiral kring den blodfyllda röda tarmen ("barber pole worm"). Längden är 2–3 centimeter, hanarna är något kortare. Vid typiska fynd, som bleka slemhinnor och organ, ödem och vätskeansamlingar, vattnigt brunrött löpmagsinnehåll med förekomst av vuxna maskar kan diagnosen anses vara fastställd. ■

ARTIKELNS REFERENSER

1. Taylor, Coop, Wall, Veterinary parasitology (2007, third ed.). ISBN 978-1-4051-1964-1
2. Jubb, Kennedy, Palmer's Pathology of Domestic Animals (2016, sixth ed.). ISBN 978-0-7020-5317-7
3. Hammarsten, Metoder för parasitundersökning i fårbesättningar, Examensarbete 2018:77, SLU, Uppsala

Bild 3: Bleka lungor, ljusst blod.

Bild 4. Kraftiga ödem i löpmagsslemhinnan, mycket riklig förekomst av vuxna maskar av *Haemonchus contortus*.

Bild 5. *Haemonchus contortus* i löpmagen. Centralt ses en mask med en tydlig karaktäristisk polkagrisrandig teckning ("barber pole worm").